

Status konopljinih ekstraktov v Evropi

Vir: EIHA, Evropsko združenje za industrijsko konopljo, maj 2019

Uvod: Spremembe v katalogu Novih živil

V tem obvestilu za javnost želi EIHA (Evropsko združenje za industrijsko konopljo, angl. European Industrial Hemp Association) in njeni člani (med njimi je tudi zadruga Konopko) predstaviti dejansko stanje trenutnega zakonodajnega okvirja. Da pojasnimo: govorimo o konoplji (*Cannabis sativa L.*), ki je dovoljena v skladu s Skupnim katalogom vrst kmetijskih rastlin EU (Reg. 1308/2013).

Konoplja je iz zgodovine človeštva poznana kot zelo uporabna v prehrani ter za vrvi, tekstil in papir.

Večina živil in živilskih sestavin iz rastline konoplje je bila izvzeta iz področja uporabe v **Uredbi o novih živilih (ES) št. 258/97**.

Brez nadaljnjih posvetovanj z industrijo je bilo besedilo kataloga Novel Food (NF) spremenjeno januarja 2019. Glede na novo opredeljene "kategorije" po tej uredbi, ki ni pravno zavezujoč dokument za države članice, velja:

- kot hrana se štejejo samo izdelki, pridobljeni iz semen konoplje,
- za liste in cvetove konoplje velja, da izrecno niso izvzeti iz področja uporabe novih živil (Uredba (EU) 2015/2283), ki so zdaj premaknjeni od predhodno že klasificiranih živil v »sivo cono« in
- nastala je nova kategorija, imenovana kanabinoidi, ki zdaj navaja, da so vsi konopljini izvlečki novo živilo.

Kaj to pomeni?

To pomeni, da so s to spremembo besedila do včeraj popolnoma legitimni konopljini ekstrakti in konoplja sama (listi/oplojeni in neoplojeni cvetovi), ki so industrijska surovina, zdaj tretirani kot »novi«, kar terja pridobitev dovoljenja za promet in prodajo izdelkov na trgu. To pa je zelo drag in dolgotrajen postopek, ki ogroža celotno industrijo konoplje v EU. Zraven tega je popolnoma nepotrebno, nelogično in nezakonito, če upoštevamo, da:

- je industrija konoplje leta 1998 od EU prejela pisno potrditev, da so konopljini cvetovi/listi dovoljeni za uporabo v prehranski industriji in
- konoplja je že tisočletja uporabljana v prehranski verigi človeka, zato je nedopustno trditi, da so listi in cvetovi konoplje v prehrani novi.

Kako so narejeni konopljini ekstrakti?

Beseda ekstrakt izvira iz latinske besede »*extrahere*« (izvleči, odstraniti) in pomeni katero koli metodo, ki uporablja (trdno, tekoče ali plinasto) ekstrakcijsko sredstvo (lahko preprosto fizični pritisk) za odstranitev ene ali več komponent iz snovi (trdnih, tekočih ali plinastih). V Evropi danes obstajajo štiri glavne metode ekstrakcije za pridobivanje konopljinih ekstraktov (vključno s CBD).

1. Hladno stiskanje: najpreprostejši ekstrakt konopljinih plodov je konopljino olje, ki se že tisočletja uporablja v prehrani ljudi.
2. Etanolna ekstrakcija: uporaba alkohola za ekstahiranje plodov in listov. Ekstrakcijo z etanolom uporabljajo botaniki že stoletja.
3. CO₂ ekstrakcija: uporaba superkritičnega ogljikovega dioksida za ekstahiranje celotne rastline. Oba postopka, torej CO₂ ekstrakcija kot tudi etanolna ekstrakcija sta dovoljena za uporabo v živilih v skladu s Prilogo I Direktive 2009/32 / ES.
4. Ekstrakcija z maščobo: preprosta za uporabo domačih pripravkov, kot npr. v italijanskem receptu za tortele s konopljinimi cvetovi, najden v italijanski kuharski knjigi iz leta 1884.

Dandanes obstajajo metode, odobrene s strani EU, kot je destilacija za »čiščenje« konopljinih ekstraktov, ki zagotavlja da je končni izdelek manj »onesnažen« s prisotnostjo naravnih ostankov THC-ja v sledovih.

Dejansko lahko ekstrakte pustimo surove ali dekarboksilirane in jih dodamo končnim produktom brez nadaljnje predelave. Ekstrakti so večinoma s posebno tehnologijo tretirani z mrazom, pri čemer se odstranijo rastlinski voski ali da se dodatno destilirajo/izboljšajo z namenom odstranitve nekaterih neželenih elementov kot je npr. klorofil.

V konoplji velja naravno razmerje CBD : THC približno 20 : 1 do 25 : 1.

Kaj lahko ekstrahiramo iz rastline?

Po kateri koli od zgoraj naštetih metod lahko pridobimo obogaten konopljin ekstrakt (vendar ne nenaravno obogaten) s CBD-jem in drugimi zdravju koristnimi učinkovinami. CBD je eden izmed 144 kanabinoidov, ki so prisotni v rastlini konoplje (predvsem v zelenih delih rastline). Uporabniki kupujejo CBD predvsem zaradi vzdrževanja zdravja, krepitev imunskega sistema in drugih koristnih lastnosti.

Pravni okvir EU

Zakonodaja, ki zajema tako imenovane izdelke NF (Novel Food) v Evropi, je **Uredba (EU) 2015/2283**. Namen uredbe je dvojen: zaščititi učinkovito delovanja enotnega trga in zagotoviti visoko raven zaščite zdravja ljudi in potrošnikovih interesov. Uredba opisuje tudi postopek za vpeljevanje novih živil na trg.

Ko nosilec živilske dejavnosti lansira izdelek na trg, je varnost izdelka njegova odgovornost. Hrana iz konoplje, kot tudi vsa ostala hrana, ni predmet licenciranja organov na evropski ali nacionalni ravni.

Številni nosilci živilske dejavnosti v Evropi prostovoljno izpolnjujejo oz. pridobijo »potrdila o trženju oz. trženjske certifikate«, ki jih izdajo zasebne ustanove z namenom zagotavljanja ustrezne ravni varnosti (ISO 22000, HACCP, BRC itd.) za evropske potrošnike. To vključuje pravilno označevanje izdelkov in jasna navodila za uporabo. Nosilec živilske dejavnosti tako vložijo veliko truda v to, da potrošnikom zagotovijo izdelke najvišje kakovosti, da se izognejo negativnih posledic, ki bi lahko metale slabo luč na celoten sektor.

V skladu z evropsko zakonodajo so pod terminom Nova živila, vsa živila, ki se niso uporabljala v prehrani ljudi pred 15. majem 1997. EIHA je podala jasno mnenje in predložila dokaze, da konopljini listi, cvetovi in ekstrakti NISO nova živila, saj so bila v velikem obsegu uporabljena že veliko pred navedenim datumom. Izjemno nepošteno bi bilo trditi, da so konopljini listi, neoplojeni in oplojeni cvetovi Nova živila. Konopljini listi, cvetovi in ekstrakti, ki vsebujejo pomembne zdravilne učinkovine, so del človekove prehrane že stoletja oz. tisočletja.

Kaj je katalog Novih živil?

Katalog Novih živil navaja številne produkte živalskega in rastlinskega izvora ter druge snovi, za katere velja nova uredba o živilih in ki temelji na informacijah, ki jih zagotavljajo države članice EU. Seznam je neizčrpen in služi kot smernica ali bo produkt potreboval odobritev po veljavni Uredbi o novih živilih. Evropske države lahko tako omejijo trženje nekega produkta s specifično zakonodajo.

V nekaterih primerih prikazuje podatke o zgodovini uporabe prehranskih dopolnil in sestavine, ki se uporabljajo izključno v prehranskih dopolnilih v državah EU. Če so živila in / ali živilske sestavine uporabljali izključno v prehranskih dopolnilih, je za novo uporabo v drugih živilih potrebna odobritev v skladu z Uredbo o novi živilih.

Kdo svetuje pri katalogu o novih živilih?

Svetovalci so predstavniki držav članic, ki delujejo v okviru tako imenovanega Stalnega odbora PAFF (rastline, živali, krma in hrana, angl. Plants, Animals, Feed and Food). Namen stalnega odbora je podati mnenja, s katerimi se seznanijo Evropsko Komisijo glede načrtovanih ukrepov. Komisija se posvetuje z ustreznim odborom glede na tematsko področje: varnost hrane in krme, zdravje in dobro počutje živali ter zdravje rastlin. Člani

odbora so nacionalni strokovnjaki, ki predstavljajo vlade EU in javne organe. Odbor PAFF igra ključno vlogo pri zagotavljanju, da so ukrepi Unije za varnost hrane in krme, zdravje živali in dobro počutje ter zdravje rastlin praktični in učinkoviti. PAFF odbor daje mnenja o osnutkih ukrepov, ki jih namerava sprejeti Komisija.

Nedavni ukrepi držav članic in Komisije

20. januarja 2019 je bilo prejšnje besedilo za »Cannabis sativa L.« in za »Cannabidiol« preoblikovano. Ko se je leta 1997 začela izvajati direktiva Novel Food (Uredba (ES) 258/97), je Komisija od konopljske industrije zahtevala, naj predloži dokazila o uporabi. Le-te je zbrala družba Hanfgesellschaft in jo predložila Komisiji v pregled in obravnavo. V odgovorih iz februarja in marca 1998 je Komisija dvema nosilcema živilske dejavnosti pisno potrdila, da »cvetovi konoplje... veljajo za sestavino hrane« in da »živila, ki vsebujejo dele rastlin konoplje, ne spadajo v področje uporabe Uredbe (ES) št. 258/97«. Posledično se je od tega trenutka dalje intenzivno razvila panoga industrijske konoplje.

Spodaj je analiza različnih vnosov, ki se nanašajo na Cannabis Sativa L (industrijska konoplja, angl. Hemp), kanabidiol (CBD) in nedavni dodatek nove kategorije, kanabinoidi.

Verzija 1 Od 1998 do 2017	Verzija 2 od 2017 do konec leta 2018	Verzija 3 20.01.2019
<p>Samo en vnos za Cannabis sativa L. (brez vnosa za CBD ali kanabinoide)</p> <p>NF uredba se ne uporablja za VEČINO živil in živilskih sestavin te rastline.</p> <p>Ta vnos odraža odločbo PAFF iz leta 1997 in je veljal do...</p>	<p>En dodaten vnos: Cannabidiol (CBD)</p> <p>Ekstrakti iz Cannabis sativa L., v katerih je vsebnost CBD-ja višja kot naravno prisotni CBD v rastlini konoplje, se smatrajo kot Novo živilo.</p> <p>Na osnovi te definicije je konopljska industrija vložila veliko v panogo.</p>	<p>Oba vnosa sta bila spremenjena: Cannabis sativa L. in CBD</p> <p>Samo produkti iz semena in olja iz semena se sedaj smatrajo kot tradicionalna hrana (ni potrebna odobritev iz strani NF)</p> <p>Prehranski izdelki, pridobljeni iz listov, cvetov, kakor tudi vsi ekstrakti, ki vsebujejo kanabinoide, se sedaj smatrajo kot NF</p>

EIHA ukrepi in povzetek

Kot odgovor na spremembo vnosov v katalog je bila EIHA povabljena, da predstavi svoje stališče med zadnjo delovno skupino PAFF dne 12. marca v Bruslju. Ob tej priložnosti je EIHA Komisiji in državam članicam predložila dosledne, ustrezne in natančne dokaze, ki dokazujejo, da so bili listi in cvetovi konoplje uporabljeni in uživani v veliki meri pred majem 1997.

Pomembno je omeniti, da je bila konoplja zaradi »vojne proti drogam« v 20. stoletju skoraj v celoti izkoreninjena in se je le počasi ponovno pojavila v sredini osemdesetih let. Zato predloženi dokazi večinoma izhajajo iz zgodovinskih referenc med 12. in 19. stoletjem.

Obstaja veliko informacij, ki kažejo na prepoznaven pomen konoplje kot kmetijskega pridelka po vsej Evropi. Izdelki iz konoplje poleg hrane (olje iz semen in listi / cvetovi) vključujejo vrvi, oblačila, papir in gradbeni material. Zanimivo je, da najstarejša kuharska knjiga na svetu »De Honesta Voluptate« navaja recept za »zdravo pijačo«, ki je skoraj enak receptu, kako narediti sodoben prehranski ekstrakt iz konoplje. Medtem so cvetove konoplje uporabljali od tortelinijev v Italiji, za juho v samostanih in »užitne trave« (zelenjava) v baltskih državah.

Konopljinu olje in konopljina semena so bili stoletja glavna hrana človeka. Pred sodobnimi tehnologijami čiščenja in ločevanja (npr. ločevanje s pomočjo zraka, sortiranje po barvi, luščenje) je surovina za izdelavo konopljinega olja vključevala celotno seme z lupino, cvetom in trihomi, ki so bili seveda prekriti s kanabinoidi in so jih ljudje uživali v okviru vsakodneвне prehrane.

Kanabinoidi so večinoma prisotni v lepljivi smoli, ki jo rastlina proizvede za naravno zaščito svojih plodov pred UV žarki in žuželkami. V preteklosti, vse do začetka 20. stoletja, preden se bilo uvedeno strojno ločevanje, so se

semena pridobivala v postopku ročnega mlatenja s tolkači. Zato je bilo praktično nemogoče ločiti ali izolirati kanabinoide od preostalih delov rastline, ki so bili v veliki meri uporabljeni v prehrani ljudi. Najbolj uporabljena metoda za ločevanje cvetov od nečistoč (luščine in stebila) je bila uporaba tolkačev s kratko gredjo v kombinaciji z naravnim vetrom. Ni potrebno posebej poudarjati, da je bila ta metoda primitivna in neučinkovita, vendar so jo najrevnejši kmetje v začetku 20. stoletja še naprej uporabljali celo medvojno obdobje (Medicinske lastnosti konoplje in njena uporaba v medicini, Poljska).

Na podlagi tega lahko brez sence dvoma sklepamo, da so ljudje v preteklosti redno uživali velike količine kanabinoidov kot del svoje redne prehrane.

Na tej točki je pomembno upoštevati endokanabinoidni sistem našega telesa. Ljudje imamo pomemben fiziološki sistem, katerega primarna vloga je homeostaza, kar pomeni ravnovesje. Medtem ko naše telo samo proizvaja lastne kanabinoide, t.i. endo-kanabinoide, smo ljudje tradicionalno uživali t.i. fito-kanabinoide (na rastlinski osnovi) za vzdrževanje in podporo vitalnega endokanabinoidnega sistema našega telesa.

Še več: znano je, da se kanabinoidi poleg konoplje pojavljajo tudi v drugih rastlinskih vrstah. Glede na ligande CB rastlinskih receptorjev so rastline z vsebnostjo kanabinoidov naslednje: ameriški slamnik (*Echinacea*), sončnični heliopsis (*Heliopsis helianthoides*), črni poper (*Piper nigrum*), kakavovec (*Theobroma cacao*), tartufi in številne druge.

Kaj pomenijo spremembe za industrijo konoplje?

Glede na katalog morajo vsi izdelki, ki vsebujejo konopljine liste ali cvetove (čaj, prigrizki, muesli itd.) ali izvlečke konoplje, pred pričetkom prodaje na trgu **pridobiti dovoljenje za trženje**. Ti postopki pridobitve dovoljenja so časovno obsežni, saj postopek avtorizacije traja najmanj dve leti in izjemno dragi (300.000+ EUR na izdelek). Posledično si bodo postopek odobritve lahko privoščili samo velika podjetja in korporacije. Na ta način bodo mala in srednje velika podjetja, ki danes pretežno sestavljajo trg EU, seveda ostala zunaj trga, kar bi lahko uničilo celotno hitro rastočo evropsko panogo industrijske konoplje.

Če Evropa ne bo dovolila nosilcem živilske dejavnosti, da v celoti izkoriščajo rastlino, bo kot neposredna posledica panoga konoplje v EU propadla v korist drugih trgov, kot so ZDA, Kanada, Švica in Kitajska.

EIHA v sodelovanju z institucijami EU načrtuje prihodnje korake v smeri ponovno vzpostavi zakonske ureditve, ki bi izpolnila obe področji (1. člen točka 2 uredbe NF), to je zaščititi potrošnike in zagotoviti nemoteno delovanje notranjega trga.

Kaj še lahko pričakujemo?

Konoplja se uveljavlja kot eno najhitreje rastočih kmetijskih in industrijskih trgov, ki nastaja že desetletja. Danes poznamo 10.000 in več primerov uporabe konoplje, vključno z bioplastiko, gradbeništvom, visoko beljakovinsko hrano in pijačami, prehranskimi dopolnili, tekstilom, papirnatimi izdelki, kompoziti, biogorivom, nadomestki grafita...

Glavne koristi za okolje

- zmanjšanje ogljičnega odtisa, večja biotska pestrost, remediacija tal ter fitoremediacija, okolju prijazni industrijski in potrošniški izdelki,
- donosen gotovinski pridelek za kmete, če jim je dovoljeno uporabljati celotno rastlino,
- več milijard evrov vrednosti komplementarnih trgov storitev in blaga, povezanih s panogo.

Konoplja ščiti okolje

Konopljo lahko gojimo brez uporabe herbicidov, pesticidov ali fungicidov.

Konoplja je med prvimi 5 pridelki po prijaznosti do biotske raznovrstnosti, saj je uspešnejša od vseh glavnih pridelkov, kot so pšenica, koruza ali oljna ogrščica.

Konoplja pomeni negativen ogljični odtis

En hektar industrijske konoplje lahko absorbira 15 ton CO₂. Za primerjavo, uporaba kmetijskih zemljišč generira in izpušča cca. 3 tone CO₂ na hektar. Zaradi hitre rasti konoplje je gojenje konoplje tudi eno izmed najhitrejših razpoložljivih orodij za pretvorbo CO₂ v biomaso - bolj učinkovito kot gozdarstvo.

Konoplja ohranja zdravo zemljo

Konoplja je dragocen predhodni posevek v kolobarjih. Po gojenju konoplje tla ostanejo v optimalnem stanju.

Velika priložnosti za izdelke, prijazne in odgovorne do okolja

Konoplja vsebuje približno 65-70% celuloze in predstavlja trajnostni in ogljično negativen vir materiala (za primerjavo les vsebuje okoli 40%, lan 65-75%, bombaž pa do 90% celuloze).

Proizvodnja ene tone jekla sprostí 1,46 tone CO₂, proizvodnja ene tone armiranega betona sprostí 198 kg CO₂. En kvadratni meter lesenega okvirja stene, zapolnjene s konopljo in apnom, dejansko shrani oz. akumulira 35,5 kg CO₂ (ko upoštevamo tudi stroške energije za prevoz in montažo).

Deli karoserije in sestavni deli šasije iz konoplje, vgrajeni v avtomobile, so lažji od jekla ali kovine, kar zmanjša porabo goriva. Vsak košček plastike, preproge in oblazinjenja v avtomobilu je lahko iz konoplje.

Da bi bila konoplja finančno uspešen pridelek za naše kmete in predelovalce, jim je treba omogočiti in jih spodbuditi k uporabi celotne rastline.

Nova klasifikacija novih živil (angl. Novel Food classification) ogroža celotno okolju prijazno evropsko industrijo konoplje, zato prosimo za vašo podporo za dvig ozaveščenosti.

EIHA pozicija

- **Listi in cvetovi so tradicionalno živilo.** Se šteje kot tradicionalna sestavina živil in prehrabnih dodatkov.
- **Konopljni ekstrakti, pridobljeni po tradicionalnih metodah, so tradicionalno živilo.** Se šteje kot tradicionalna sestavina živil in prehrabnih dodatkov.
- **Naravno prisotni kanabinoidi, ki jih vsebujejo izvlečki celotne rastline konoplje, so tradicionalno živilo.** Se šteje kot tradicionalna sestavina živil in prehrabnih dodatkov.
- **Izolirani kanabinoidi so novo živilo. Potrebuje odobritev pred lansiranjem na trg.**
- **Genetsko modificirane rastline so novo živilo. Potrebuje odobritev pred lansiranjem na trg.**

OPOMBA: za varnost potrošnikov EIHA predlaga največji dnevni vnos ekvivalenta CBD-ja v višini 160 mg za prehranska dopolnila in 20 mg za živila (za povprečno odraslo osebo).

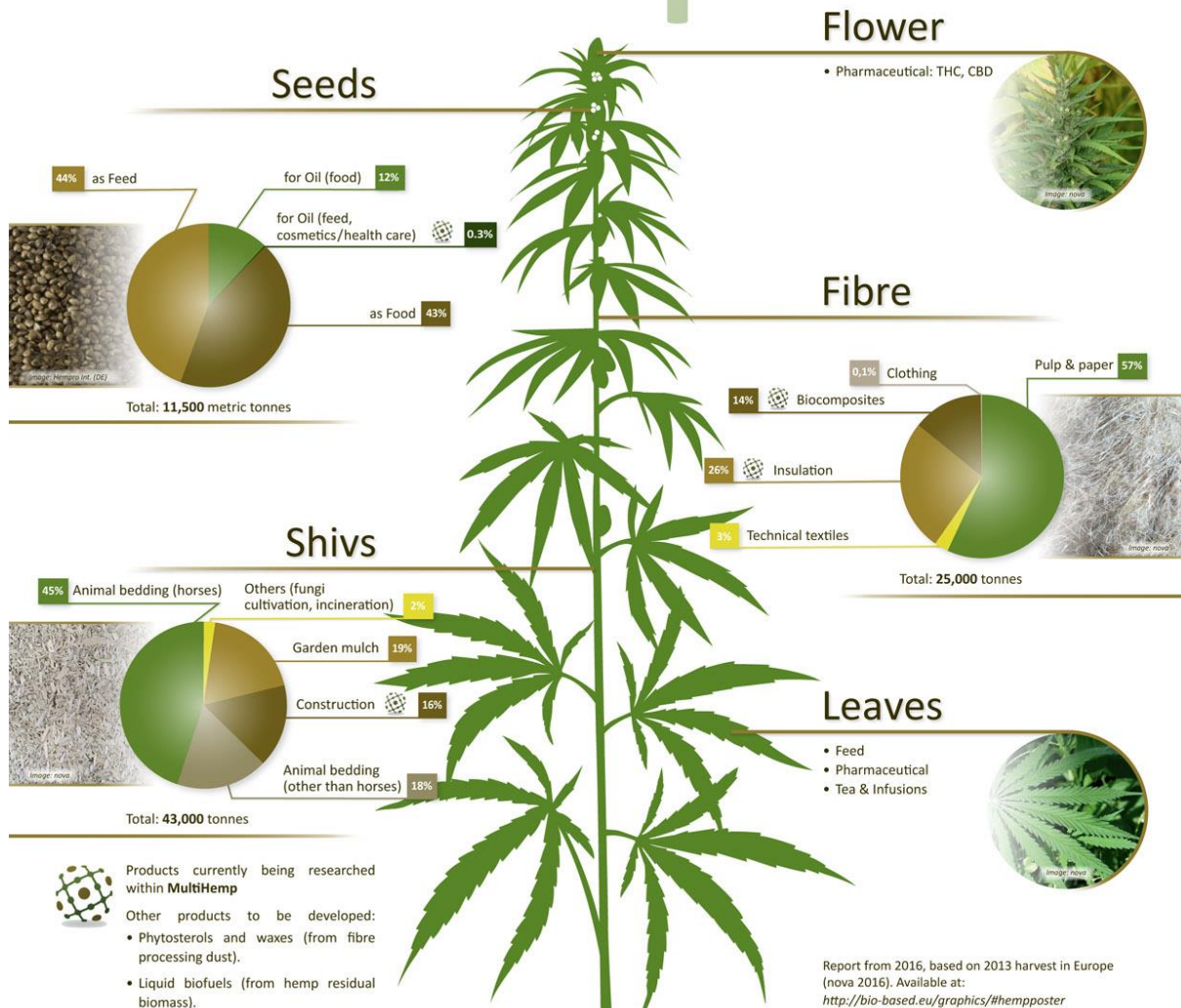
Vloga zadruga KonopKo

V postopke osveščanja javnosti in prezentiranja dejstev se je kot član organizacije EIHA vključila tudi zadruga KonopKo, ki na tem področju aktivno sodeluje z združenjem, slovenskimi kmetovalci in slovenskimi ponudniki izdelkov iz konoplje.

V mesecu avgustu smo formirali delovno skupino, ki vključuje preko 20 podjetij iz panoge in s katerimi bomo s skupnim nastopom naslovili ustrezne organe in institucije ter jim argumentirano predstavili širšo problematiko, ki se še kako dotika tudi slovenskega gospodarstva.

A natural biorefinery

Hemp

MultiHemp

The MultiHemp project aims at developing hemp genotypes with enhanced traits suitable for diverse cultivation environments and to provide improved feedstock for a wide array of innovative end products generated within an integrated biorefinery. For more information, see <http://www.multiphemp.eu>.

The MultiHemp project has received funding from the European Union's Seventh Framework Programme for research, technological development and demonstration under grant agreement No 311849.

Roots

Revitalise soil with nutrients.
Provide aeration of soils.

FIBRA

The main target of the FIBRA project is to link the research activities carried out in both the European Union and China on natural fibre crops, to provide a long term vision on future common research activities on fibre crops and to improve researchers' training opportunities. For more information, see <http://www.fibrap7.net>.

The FIBRA project has received funding from the European Union's Seventh Framework Programme for research, technological development and demonstration under grant agreement No. 311965.

